

εις τήν ἀποκάλυψιν, εις ἀπόστασιν 3.48 μ. δυτικώτερον, ἐτέρου ἰσχυροῦ τοίχου, πλ. 1.15 μ., κατεθυνομένου ἐκ Β. πρὸς Ν. Ἐνῶ ἄμεσος σύνδεσμος μεταξύ τῶν παραλλήλων τούτων τοίχων ἀνασκαφικῶς τοῦλάχιστον δὲν διεπιστώθη, παρετηρήθησαν κἀθετοὶ προβολαὶ τούτου πρὸς Δ.

Ἐντύπωσιν προεκάλεσεν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀνασκαφῆς, τὸ πλῆθος τῶν κεράμων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν διάσπαρτοι εις ὅλην τὴν ἔκτασιν. Αὗται, πᾶς. 0,025 - 0,03 μ., ἄλλαι μὲν ἐπίπεδοι, ἄλλαι δὲ ἐλαφρῶς κυρταί, εἶναι κατὰ πλειονότητα κεκαλυμμένα διὰ λεπτοῦ στίλβοντος ἐπιχρίσματος. Πιθανῶς προέρχονται ἀπὸ τὴν στέγην τοῦ κτηριακοῦ τούτου συγκροτήματος. Σποραδικῶς, ἐπίσης, ἀνευρέθησαν τεμάχια πηλίνων μετοπῶν, ἄνευ διακοσμῆσεως.

Τὰ περισυλλεγένητα ὄστρακα, χρονολογικῶς ἀνομοιογενῆ, ἀπὸ μυκηναϊκῶν μέχρι μελαμβαφῶν 4ου αἰ., ἀνευρέθησαν ἄνευ στρωματογραφικῶν ἐνδείξεων εις τὴν ἀνασκαφεῖσαν ἐπίχωσιν, ὕψ. 0,90 μ.

Ἀπὸ τὸν ᾠδρον, ὁ ὁποῖος ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Α. μακρὸν τοῖχον καὶ τὸ βορειότερον κἀθετον τοιχίον, κυριολεκτικῶς διὰ ψηλαφήσεως ἀνεσύρθησαν ἀπὸ τῆς ἰλῦος σύνολον ἀγγείων, τοῦ 5ου π.Χ. αἰ., ἅτινα περιείχοντο εις εὐρὴ ἀβαθῆς πινάκιον καὶ παρ' αὐτὸ ὀλίγα ὄστρακα ἐρυθρομόρφων κρατήρων.

ΑΜΦΙΣΣΑ

1. Ὀδὸς Γιδογιάννου

Εἰς τὸ Ν. ἄκρον τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Γιδογιάννου, ἐκσκαφικαὶ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι ἔδωσαν τὴν εὐκαιρίαν ἀνασκαφῆς τμήματος νεκροταφείου τῆς πόλεως, εις χρῆσιν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 6ου αἰ. μέχρι τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ὡς ἐπληροφόρηθημεν, περὶ τὰ 20 μ. νοτιώτερον, κατὰ τὰς ἐργασίας διανοίξεως αὐλάκων διὰ τὴν τοποθέτησιν ἀποχευτικῶν ἀγωγῶν, εἶχεν ἀνευρεθῆ ἐπίσης συστάς τάφων.

Ἐάν θεωρήσωμεν ἀξιόπιστον τὴν μαρτυρίαν (Μελισσάρης. Ἀρχαιότητες Ἀμφίσσης), ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην εἶχον παρατηρηθῆ ὑπολείμματα μιᾶς τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, εὐρισκόμεθα πρὸ ἐκτεταμένου νεκροταφείου πλησίον τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐξ Ἀμφίσσης εἰς τὸ ἐπίγειον αὐτῆς.

2. Α' Δημοτικὸν Σχολεῖον

Κατὰ τὰς ἐργασίας ἐνισχύσεως διὰ τοιχίου τῶν θεμελίων τοῦ Α. τοίχου τοῦ Α' δημοτικοῦ σχολείου Ἀμφίσσης, διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς, καθέτως σχεδὸν πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ σχολείου,

κτίσματος ἰσχυροῦ ἐξ ὀγκολίθων, ὁμοίας κατασκευῆς πρὸς τὸ ἀνασκαφῆν κατὰ τὸ ἔτος 1966 τείχος τῆς πόλεως τῆς Ἀμφίσσης (βλ. ΑΔ 22 (1967) : Χρονικά, σ. 290).

Ἐπειδὴ εἶναι δυνατὴ ἡ συνέχισις τῆς γραμμῆς τοῦ τείχους κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο, εἶναι δυνατόν τὸ εὐρεθῆν κτίσμα νὰ ἀποτελῆ τμήμα τοῦ τείχους τῆς πόλεως.

ΔΙΣΤΟΜΟΝ

Οἰκόπεδον Γαμβρίλη

Εἰς τὸ ἐν λόγῳ οἰκόπεδον εἶχε προηγηθῆ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη μέχρι τοῦ ἐδάφους.

Τὰ πορίσματα τῆς συμπληρωματικῆς ἐργασίας τοῦ ἔτους 1967 εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Διεπιστώθη (Σχέδ. 2· Πίν. 191 β), εἰς τὸ ὄριον τῶν οἰκοπέδων Γαμβρίλη καὶ Καίλη, ἡ ὑπαρξίς θεμελιώσεως ὀχυρωματικοῦ τείχους, πλ. 2.50 μ., ἐξ ὀγκολίθων εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄψεις καὶ ἐνθέσεως μεταξύ τούτων μικροτέρων λίθων. Σῶζεται εἰς ὕψ. μιᾶς μόνον σειρᾶς δόμων. Κατασκευὴ 4ου αἰ.

Εἰς στρώμα, ὕψ. 0,20 μ., τὸ ὁποῖον παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν ὀγκολίθων καὶ τοῦ παρθένου ἐδάφους εὐρέθησαν ὄστρακα κορινθιακῶν ἀγγείων 7ου μέχρι μελαμβαφῶν 4ου αἰ. π.Χ.

Πρὸ τῆς δυτικῆς ὄψεως τοῦ τείχους καὶ μὲ κατεύθυνσιν σχεδὸν παράλληλον πρὸς τοῦτο διατηροῦνται ὑπολείμματα πολυγωνικοῦ τοίχου. Ἐπι δυτικώτερον διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς δύο ἀγωγῶν. Ἡ φορὰ τούτων εἶναι ἐκ Δ. πρὸς Α. Εἰς τὴν ΝΔ. πλευρᾶν τοῦ οἰκοπέδου Γαμβρίλη, ἐμφανίζεται κατασκευὴ ἐκ λελαξευμένων ὀγκολίθων κατευθυνομένη πρὸς τὴν γειτονικὴν ἀδιέξοδον ὁδόν. Ὁ τομεὺς ὁμοῦς οὗτος εὐρίσκεται ἐκτὸς τῶν ὀρίων τοῦ ἀνασκαπτομένου οἰκοπέδου, δι' ὃ καὶ ἡ ἔρευνα δὲν εἶναι δυνατὴ.

ΥΒΟΝΝΗ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

*

DELPHES

Niche « des Navarques » : Une équipe d'architectes a entrepris de dessiner la niche en brèche, dite « des Navarques », qui se trouve à l'entrée du sanctuaire d'Apollon. En nettoyant le monument J.-Fr. Bommelaer a trouvé, sous les vestiges d'installations romaines postérieures à la destruction du dallage, les restes d'un dispositif aussi ancien que la niche et destiné à la consolider, par

un élargissement des fondations et l'emploi d'un «blocage», surtout dans l'angle S.E. Le matériel extrêmement pauvre qui a été trouvé dans ce contexte paraît appartenir au début du IVe s. av. J. - C. Découverts au milieu du monument, deux fragments provenant chacun d'un angle de chéneau avec gargouille en forme de tête de lion (Pl. 192 a-b) n'imposent pas leur date à la niche parce que rien ne prouve qu'ils aient été enfouis avant sa construction.

Une attention particulière a été portée aux angles du monument. L'angle S.E., qui avait été renforcé comme il vient d'être dit, a été en partie reconstruit cette année (Pl. 192 c). La fouille a montré que l'angle N.E., encasté dans une terre d'avalanche stérile, reposait sur une terrasse sans doute beaucoup plus ancienne. L'angle N.O. est séparé du monument voisin (l'hémicycle des «Rois d'Argos») par un blocage analogue à celui qu'on a déjà rencontré. Le secteur S.O., qui est celui où devaient se raccorder niche «des Na-

varques» et hémicycle des «Rois» (Pl. 193 a), fait l'objet d'une étude particulière dont le but est de vérifier si la niche est bien, comme il paraît, antérieure à l'hémicycle.

Hémicycle des «Rois d'Argos» (Pl. 193 a). A l'occasion des travaux effectués à la niche voisine, on a consolidé une partie du mur curviligne et modifié la disposition des orthostates de la façade (Pl. 193 b).

Monument des Epigones. Un nettoyage intérieur a permis de retrouver des blocs appartenant aux monuments voisins à un niveau parfois plus bas que celui de l'assise inférieure des fondations (Pl. 193 c).

Angle S.E. du sanctuaire. La zone située à gauche de l'entrée (en face de la niche) a été remblayée et organisée en dépôt de pierres.

Agora romaine. Le nettoyage d'un ancien sondage a permis de récupérer des blocs architecturaux et d'étudier la composition du remblai qui supporte le dallage romain.

ÉCOLE FRANÇAISE D'ATHÈNES

*

Delphes : a - b. Terres cuites architectoniques trouvées dans la niche « des Navarques », c. Base des Arcadiens et niche « des Navarques » (nouvelle présentation), du S.E.

Delphes : a. Niche « des Navarques » (dr.) et « Rois d'Argos » (g.) (nouvelle présentation)
 du S.E., b. « Rois d'Argos », nouvelle disposition de la ligne d'orthostates (partie Est),
 c. Epigones pendant la fouille, de l'Ouest